

Т. М. ВАХОНЄВА

АВТОРСЬКЕ ПРАВО І СУМІЖНІ ПРАВА В УКРАЇНІ

Навчальний посібник

2-ге видання

Київ
ВД «Дакор»
2019

УДК 347.78(477)
В22

*Рекомендовано до друку Вченою радою
Відкритого міжнародного університету розвитку людини «Україна»
(протокол № 1 від 29 жовтня 2015 року)*

Рецензенти:

Дзера О.В., доктор юридичних наук, професор, член-кореспондент НАПрН України, Заслужений діяч науки і техніки України, професор кафедри цивільного права Київського національного університету імені Т. Шевченка.

Венедіктова І.В., доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри цивільно-правових дисциплін Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна.

Шимон С.І., доктор юридичних наук, доцент, завідувач кафедри правового регулювання економіки ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана».

Вахонєва Т. М.

В22 **Авторське право і суміжні права в Україні : Навчальний посібник.** – Київ : ВД «Дакор», 2019. — 2-ге вид., перероб. і доп. – 576 с.

ISBN 978-617-7020-68-3

Навчальний посібник підготовлений у відповідності із обов'язковими вимогами державних освітніх стандартів вищої освіти та відповідає діючим на момент видання нормативним актам.

У проведеному дослідженні викладені загальнотеоретичні та практичні питання правового регулювання відносин авторського права і суміжних прав. Завдяки представленому навчальному посібнику можна ознайомитися із основними інститутами авторського права і суміжних прав, а саме: дослідити юридичну природу авторських та суміжних прав; проаналізувати основні юридичні ознаки та особливості створення об'єктів авторського права і суміжних прав; визначитися із правовим статусом суб'єктів авторського права і суміжних прав; охарактеризувати зміст відповідних правовідносин; вивчити можливі способи правової охорони та захисту авторських та суміжних прав за законодавством України.

Призначений для студентів, аспірантів, викладачів юридичних та інших факультетів.

УДК 347.78(477)

© Вахонєва Т. М., 2016

© Вахонєва Т. М., 2-ге вид., 2019

© ТОВ «ВД «Дакор», 2016

© ТОВ «ВД «Дакор», 2-ге вид., 2019

ISBN 978-617-7020-68-3

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	11
РОЗДІЛ І. ПОНЯТТЯ, ПРЕДМЕТ, СИСТЕМА ТА ДЖЕРЕЛА АВТОРСЬКОГО ПРАВА ТА ЙОГО МІСЦЕ В СИСТЕМІ ПРАВА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ УКРАЇНИ	13
1.1. Поняття, ознаки та система права інтелектуальної власності	13
1.2. Поняття, предмет та структура авторського права і суміжних прав	22
1.2.1. Поняття та предмет авторського права і суміжних прав	22
1.2.2. Структура авторського права і суміжних прав	27
1.3. Історія виникнення та розвитку авторського права у світі	29
1.4. Джерела авторського права і суміжних прав	34
1.4.1. Міжнародні нормативні акти як джерела авторського права	36
1.4.2. Закони як джерела авторського права	37
1.4.3. Підзаконні нормативні акти як джерела авторського права	42
1.5. Міжнародний вплив на формування та правову охорону авторських та суміжних прав в Україні	47
РОЗДІЛ ІІ. ПОНЯТТЯ, ЮРИДИЧНА ПРИРОДА ТА ЗАГАЛЬНІ ЗАСАДИ ПРАВОВОЇ ОХОРОНИ АВТОРСЬКИХ ТА СУМІЖНИХ ПРАВ	54
2.1. Поняття та юридична природа авторських прав	54
2.1.1. Поняття та юридичні ознаки авторських прав	54
2.1.2. Принципи авторського права	56

2.2. Поняття та юридична природа суміжних прав	67
2.3. Правовідносини у сфері авторського та суміжного права	75
2.3.1. <i>Поняття та види правовідносин у сфері авторського права і суміжних прав</i>	<i>75</i>
2.3.2. <i>Суб'єкти авторських та суміжних правовідносин</i>	<i>82</i>
2.3.3. <i>Об'єкти авторських та суміжних правовідносин</i>	<i>84</i>
2.3.4. <i>Зміст авторських та суміжних правовідносин</i>	<i>84</i>
2.3.5. <i>Підстави виникнення, зміни та припинення авторських та суміжних правовідносин</i>	<i>87</i>
2.4. Загальні засади правової охорони та захисту авторського права та суміжних прав	89

**РОЗДІЛ III. ОБ'ЄКТИ, СУБ'ЄКТИ ТА ПОРЯДОК
ЗАСВІДЧЕННЯ ТА РЕЄСТРАЦІЇ
АВТОРСЬКИХ ПРАВ**

98

3.1. Об'єкти авторського права	98
3.1.1. <i>Загальна характеристика об'єктів авторського права</i>	<i>98</i>
3.1.2. <i>Твори, що не є об'єктами авторського права</i>	<i>107</i>
3.1.3. <i>Основні види об'єктів авторського права</i>	<i>108</i>
3.1.4. <i>Твір як об'єкт авторського права</i>	<i>110</i>
3.1.5. <i>Твори науки як об'єкти авторського права</i>	<i>111</i>
3.1.6. <i>Літературні та художні твори як об'єкти авторського права</i>	<i>111</i>
3.1.7. <i>Комп'ютерні програми як об'єкти авторського права ..</i>	<i>119</i>
3.1.8. <i>Компіляції даних (бази даних) як об'єкти авторського права</i>	<i>120</i>
3.2. Суб'єкти авторського права	121
3.2.1. <i>Загальна характеристика та види суб'єктів авторського права</i>	<i>121</i>
3.2.2. <i>Фізичні особи як суб'єкти авторського права</i>	<i>125</i>
3.2.3. <i>Співавтори як суб'єкти авторського права</i>	<i>126</i>
3.2.4. <i>Організація колективного управління майновими правами як учасник авторських правовідносин</i>	<i>131</i>

3.3. Реєстрація та засвідчення авторського права.	
Співвідношення права власності та права інтелектуальної власності на об'єкти авторського права	150
3.3.1. Співвідношення права власності та права інтелектуальної власності на об'єкти авторського права ..	150
3.3.2. <i>Поняття реєстрації та засвідчення авторського права</i>	151
3.3.3. <i>Документи, потрібні для реєстрації авторського права та договору, який стосується права автора на твір ..</i>	153
3.3.4. <i>Розгляд заявки щодо реєстрації авторського права і договору, який стосується права автора на твір</i>	157
3.3.5. <i>Ведення Державного реєстру свідоцтв про реєстрацію авторського права на твір та Державного реєстру договорів, які стосуються права автора на твір</i>	158
3.3.6. <i>Видача свідоцтва та рішення про реєстрацію договору, який стосується права автора на твір</i>	161
РОЗДІЛ IV. ЗМІСТ АВТОРСЬКИХ ПРАВ	163
4.1. Поняття та склад змісту авторських прав	163
4.2. Особисті немайнові права суб'єктів авторського права	164
4.2.1. <i>Право авторства як особисте немайнове право</i>	167
4.2.2. <i>Право на авторське ім'я як особисте немайнове право ..</i>	170
4.2.3. <i>Право на недоторканність твору та захист честі і репутації автора як особисте немайнове право</i>	175
4.2.4. <i>Право на оприлюднення та право на опублікування твору як особисті немайнові права</i>	179
4.3. Майнові права суб'єктів авторського права	183
4.3.1. <i>Поняття та види майнових прав суб'єктів авторського права</i>	183
4.3.2. <i>Право на авторську винагороду як майнове право суб'єктів авторського права</i>	188
4.3.3. <i>Зміст права слідування</i>	195
4.3.4. <i>Авторське право на службові твори</i>	197
4.3.5. <i>Зміст майнових прав на окремі об'єкти авторського права</i>	200

4.4. Способи використання авторських творів	203
4.4.1. Право на опублікування (випуск у світ)	203
4.4.2. Право на відтворення твору будь-яким способом та у будь-якій формі	205
4.4.3. Публічне виконання і публічне сповіщення творів	210
4.4.4. Публічна демонстрація і публічний показ	213
4.4.5. Повторне оприлюднення творів	216
4.4.6. Переклади творів	217
4.4.7. Переробки, адаптації, аранжування та інші подібні зміни творів	219
4.4.8. Включення творів як складових частин до збірників, антологій, енциклопедій	221
4.4.9. Розповсюдження творів	223
4.4.10. Подання творів до загального відома публіки	232
4.4.11. Імпорт примірників творів	235
РОЗДІЛ V. АВТОРСЬКИЙ ДОГОВІР	237
5.1. Поняття та види авторського договору	237
5.1.1. Поняття та загальна характеристика основних видів авторських договорів	237
5.1.2. Видавничий договір	242
5.1.3. Договір про депонування рукописів	243
5.1.4. Сценарний договір	244
5.1.5. Постановочний договір	245
5.1.6. Договір художнього замовлення	246
5.1.7. Договір публічного виконання	247
5.1.8. Договір на використання у промисловості творів декоративно-прикладного мистецтва	248
5.2. Відмежування авторського договору від інших видів договорів	249
5.3. Порядок укладення авторського договору	252
5.3.1. Сторони авторського договору	252
5.3.2. Предмет і об'єкт авторського договору	256
5.3.3. Форма авторського договору	259
5.3.4. Ціна та строк авторського договору	262

5.4. Зміст авторського договору	265
5.4.1. Права та обов'язки автора як сторони авторського договору	265
5.4.2. Права та обов'язки користувача (замовника) як сторони авторського договору	270
5.5. Відповідальність за невиконання авторського договору	274
5.5.1. Поняття відповідальності за невиконання авторського договору	274
5.5.2. Види порушень авторського договору	280
5.5.3. Особливості відповідальності автора за невиконання чи неналежне виконання умов авторського договору	285
5.5.4. Особливості відповідальності користувача за невиконання чи неналежне виконання умов авторського договору	292
5.6. Зміна та припинення авторського договору	295
 РОЗДІЛ VI. ОБМЕЖЕННЯ ТА СТРОКИ ЧИННОСТІ АВТОРСЬКИХ ПРАВ	
302	
6.1. Поняття та загальні засади обмеження прав авторів	302
6.2. Види та порядок вільного використання творів	305
6.2.1. Вільне використання результатів інтелектуальної творчої діяльності, що стосуються необхідності забезпечення доступу до творів з метою вільного використання різного роду інформації	305
6.2.2. Вільне використання результатів інтелектуальної творчості з особливою метою, що пов'язана із здійсненням офіційних суспільних чи державних заходів	313
6.2.3. Вільне відтворення шляхом репродукування правомірно опублікованих творів у кількості одного примірника без отримання прибутку з навчальною, освітньою або відновлювальною метою	314
6.2.4. Вільне використання комп'ютерних програм і баз даних шляхом копіювання, модифікації і декомпіляції з метою її технічного та іншого пристосування для використання	316

6.2.5. Вільне використання об'єктів інтелектуальної творчої діяльності виключно в особистих цілях	319
6.3. Строки чинності авторських прав	321
РОЗДІЛ VII. ОБ'ЄКТИ, СУБ'ЄКТИ ТА ПОРЯДОК ЗДІЙСНЕННЯ СУМІЖНИХ ПРАВ	326
7.1. Об'єкти суміжних прав	326
7.1.1. Виконання як об'єкт суміжних прав	326
7.1.2. Фонограма як об'єкт суміжних прав	332
7.1.3. Відеограма як об'єкт суміжних прав	339
7.1.4. Передача (програма) організації мовлення як об'єкт суміжних прав	342
7.2. Суб'єкти суміжних прав	349
7.2.1. Загальна характеристика суб'єктів суміжних прав ...	349
7.2.2. Виконавці як суб'єкти суміжних прав	354
7.2.3. Виробники фонограм та відеограм як суб'єкти суміжних прав	360
7.2.4. Організації мовлення як суб'єкти суміжних прав	366
7.3. Виникнення та здійснення суміжних прав	374
РОЗДІЛ VIII. ЗМІСТ СУМІЖНИХ ПРАВ	383
8.1. Склад змісту суміжних прав	383
8.2. Особисті немайнові права суб'єктів суміжних прав	385
8.2.1. Особисті немайнові права виконавців	385
8.2.2. Право на ім'я та назву виробників фонограм (відеограм) та організації мовлення	388
8.3. Майнові права суб'єктів суміжних прав	389
8.3.1. Майнові права виконавців	389
8.3.2. Майнові права виробників фонограм (відеограм)	400
8.3.3. Майнові права організації мовлення	413

РОЗДІЛ ІХ. ПОРЯДОК ПЕРЕДАЧІ, СТРОКИ ЧИННОСТІ ТА ВІЛЬНЕ ВИКОРИСТАННЯ СУМІЖНИХ ПРАВ	424
9.1. Договори на передачу суміжних прав	424
9.1.1. Договори про передання (відчуження) виключних суміжних прав	426
9.1.2. Договори про видачу дозволу (ліцензії) на використання об'єкта суміжних прав	430
9.1.3. Договори про створення за замовленням і використання об'єкта суміжних прав	435
9.2. Вільне використання об'єктів суміжних прав	437
9.2.1. Вільне використання виконань, фонограм, відеограм і програм (передач) організації мовлення	437
9.2.2. Вільне використання фонограм і відеограм, опублікованих з комерційною метою	442
9.3. Строки чинності суміжних прав	448
РОЗДІЛ Х. ЗАХИСТ АВТОРСЬКИХ ТА СУМІЖНИХ ПРАВ	456
10.1. Захист авторських та суміжних прав цивільним законодавством	456
10.2. Види порушень авторських та суміжних прав	463
10.2.1. Порушення особистих немайнових та майнових прав суб'єктів авторського права і суміжних прав	465
10.2.2. Піратство як вид порушення авторських та суміжних прав	469
10.2.3. Плагіат як вид порушення авторських та суміжних прав	472
10.2.4. Створення загрози порушення авторського та суміжного права як вид порушення авторських та суміжних прав	477
10.2.5. Обхід технічних засобів захисту авторських та суміжних прав як вид порушення авторських та суміжних прав	478

10.2.6. Незаконні дії щодо інформації про управління авторськими і суміжними правами як вид порушення авторських та суміжних прав	482
10.2.7. Незаконне ввезення на митну територію України об'єктів авторського права та суміжних прав та їх розповсюдження з порушенням права на інформацію про управління авторськими і суміжними правами як вид порушення авторських та суміжних прав	483
10.2.8. Камкординг та кардшейрінг як вид порушення авторських та суміжних прав	484
10.3. Способи захисту авторських та суміжних прав	484
10.3.1. Визнання, поновлення, припинення і заборона дій, що порушують авторське право або суміжні права як спосіб цивільно-правового захисту	488
10.3.2. Відшкодування моральної (немайнової) шкоди як спосіб захисту авторських та суміжних прав	490
10.3.3. Відшкодування збитків (майнової шкоди) та виплата компенсацій як спосіб захисту авторських та суміжних прав	496
10.3.4. Припинення підготовчих дій до порушення авторських і (або) суміжних прав та призупинення митних процедур як способи захисту авторських та суміжних прав	500
10.3.5. Інспектування виробничих приміщень та інших об'єктів і процесів як спосіб захисту авторських і (або) суміжних прав	507
10.3.6. Інформаційні способи впливу як засоби захисту авторських та суміжних прав	511
10.3.7. Порядок припинення порушень авторського права і (або) суміжних прав з використанням мережі Інтернет ...	514
10.4. Захист авторських та суміжних прав адміністративним та кримінальним законодавством	525
10.4.1. Адміністративна відповідальність за порушення авторських та суміжних прав	526
10.4.2. Кримінальна відповідальність за порушення авторських та суміжних прав	544
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	559